

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÓDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada número per tot Espanya.

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre, Espanya, 3 pessetas
Cuba - Puerto Rico, y Extranjer, 5

LO DEBUT DE LA TIPLE (Dibuix de F. GÓMEZ SOLER.)

—¿N' hi ha prou ab aixó, pél primer día?

CRONICA

Repassant un periódich estranger, m' enterava l' altre dia de las aficions artísticas que tenen alguns membres de las familias reynants á Europa. Molts d' ells están tocats de la febre de produhir obras d' art. Sufreixen una especie de *grippe* ó d' *influenza* artística... y fins m' hi arribat a creure qu' ells ab ells se l' encomanan.

Alguns, no obstant, deuen marcadament aqueixa febre á una especie de ley d' herencia.

En aquest cas se troba la familia imperial alemana.

Manejava l' pinzell l' emperatriu Augusta, esposa de Guiliem I. En cambi, aquest era aficionat á l' agulla... ey, ara no 's pensin á l' agulla de cosir: vull dir al fusell d' agulla al qual va deure la victoria de Sadowa sobre 'ls austriachs.

La séva nora, l' emperatriu Frederico, mare del actual emperador, no deixa may en vaga 'ls colors de la paleta; y la nora d' aquesta, l' actual emperatriu Victoria, demostra una afició decidida á pintar sobre la porcelana. Casi totas las tassas y xicras dels imperials escudellers son pintadas d' ella. Y l' séu marit, l' actual emperador, que de tantas habilitats fá gala, cultiva també la pintura, mostrant una predilecció especial pel género de marinas.

De manera qu' en lo ram pictórich á lo menos, si l' emperador no 's cansa, l' Alemania pot arribar á ser una de las primeras potencias *marítimas* del Univers.

En la familia real inglesa, hi abundan així mateix els prínceps y las princesas que tenen á gala l' cultiu del art. La mateixa reina Victoria ha tingut sempre una afició extraordinaria á dibuixar passatjes, omplint àlbums y mes àlbums dels llochs que visita, principalment d' Escocia.

La princesa Lluisa, filla de la reina Victoria y casada ab lo marqués de Lorne 's dedica á la escultura, devérseli entre altrás obras una estàtua de la séva mare, que sigué erigida en lo Parch de Kensington al celebrarse las festas del Jubileu.

La princesa de Gales y las sévas fillas l' han donada per l' acuarela.

En cambi, durant molts anys, ha sigut l' especialitat predilecta del príncep de Gales, el pintar la cigonya á las donas guapas. No se si ara, que ja comensa á ser vell se dedicarà á pintarse 'ls cabells y la barba, per conservar la ilusió dels días felissos de la juventut, aquells en que l' salat *Punch*, periódich satírich de Londres, li dedicava una de sas mes xispejants caricaturas.

El lema de la mateixa explicava l' assumpto sense transparencias. Deya aixís: «El príncep de Gales portant els séus productes á la Exposició de París.» Y l' hereu de la corona de Inglaterra anava seguit de una requa de didas y ninyeras, portant cada una al bras el séu respectiu *boy*.

De manera que l' príncep ha sigut en sos bons temps un escultor de carn viva de primera forsa.

Enrahonant l' altre dia ab un pintor barceloní, amich méu, de las aficions artísticas de tan elevadas personalitats, me va dir:

—Gran mal se 'n fan de donársela d' artistas uns personatjes que ocupan una posició tan elevada. Emperatrius, reynas, princesas ja poden pintar y esculpir tan malament com vulguin, que no per aixó deixarán de tenir sempre un aixám d' admiradors que 'ls incensin y 'ls halaguin. ¿No ho creus aixís?

—Casi, casi.

—Pero com el mérit de las bellas arts, avuy com avuy, no consisteix tant en produhir com en col·locar lo que 's produheix, ja voldria veure jo com se las compondrían si no contessin ab els recursos de la llista civil y haguessen de guanyarse la vida ab el pizzell. Llavors sabrían lo qu' es bó.

L' amor á las Bellas Arts obra de vegadas verdaers miracles.

Tal deu considerarse la resurrecció de certas ánimas empedernidas en la práctica dels negocis, ánimas materialistas y metalisadas, que no han conegut, á través de la vida, altres goigs positius que 'ls que experimentan las aus de rapinya quan logran apoderarse de la séva presa.

Ve, no obstant, per aquests sers un moment, en que necessitan descansar de sas bursadas. Y llavors solen rodejarse de las produccions hermosas que destilan els fills del art. Cert es, que fins quan se proposan adquirir las ne regatejan el preu, y si veuen á un artista pobre y necessitat se recrean sientantlo y fentlo sucumbir per fam.

Jo he conegut homes d' aquesta que han comprat quadros d' barriscadas, donant per ells un tres y no res, y que després deyan reventant de satisfacció.

—¿A quant dirían que 'm surt cada quadro, els uns pels altres, ab march y tot?

—Que sé jo.

—A deu duros y una pesseta.

Y després de una petita pausa:

—Encare la pesseta hi es de massa: á deu duros rodons, ja haurían sigut ben pagats.

Y 's figuran que aixís protegeixen l' art. Perque com me deya un dia un *protector* de aquesta especie:

—Desenganyis: ab quaranta ó cinquanta rals diaris que guanyi un pintor, ja 'n té prou per viure. Si guanyan mes s' enganduleixen y 's tornan viciosos.

Rigurosament histórich.

* *

L' amor á la bellesa artística, va despertarse sobradament en lo cor de un rich usurer, trenta ó quaranta vegadas milionari de duros y octogenari d' anys.

Ab vuitanta que 'n duya de fer negocis dels seus figúrinsé si va tenir ocasió de acumular una colossal fortuna.

—Y els que viuré encare!—exclamava sentintse fort y ágil.—La gent del meu temps—solia dir—som de un' altra fusta.

Y recapitant sobre l' seu passat afegía:—Aqui hont me veuen may he necessitat al metje. Desengányinse: no hi ha res al mon mes higiénich que guanyar diners.

En aquesta disposició de ánimo, un dia va llegir en un periódich la següent noticia:

«Ha sigut objecte de totas las conversas, á París, el descubrimient del doctor Variot, jove metje, que consisteix no en embalsamar els cadávres, sino en metalisarlos pel procediment Ruolz, exactament lo mateix que 's fa ab un cubert ó ab una tetera. El procediment conserva 'ls cadávres per terme indefinit y es tan perfecte que la capa metálica s' adhereix á tot lo cos ab perfecta exactitut, reproduhintse fins las arrugas mes imperceptibles y conseguintse que l' cadáver quedi convertit en una indestructible estàtua de metall.

»La curiositat de aquests dias en lo cementiri del Pare Lachaise ha sigut la presencia del *cadáver metalisat* pel sistema del Doctor Variot.»

La lectura de tan curiosa noticia va ferli l' efecte de un raig de sol... del estiuhet de Sant Martí.

UN RECADET

—Don Manuel, preparis: els regeneradors volen terlo arcalde.
—¿Vols dir que no m' avisas una mica massa aviat?

Sentí en tot lo seu ser un anhel especial, que l' mogué á adoptar una resolució que havia de sorprendre á tothom, principalment als seus íntims. La resolució de casarse.

Ningú 's donava compte de aquella entremaliadura senil verdaderament inesperada.

Y ell deya invariablement:—Ho faig per amor al art.

¡Per amor al art!... Ningú l' entenía.

Y no obstant per amor al art va triarse la núvia entre las noyas mes xamosas de la ciutat. Jove, rossa, espiritual: ell li podia ser avi, casi bé besavi.

Va dotarla bé y va tenirla.

S' hi va casar.

La presencia de aquella hermosura á casa d' ell sigué la de un ángel preciós: l' ángel de la seva vellesa que l' anava consumint dolsament contemplant-la ab éxtassis d' enamorat platónich. Una joya d' art, la millor de totes. El premi degut á tota una vida de treball, d' activitat y de negoci.

Y quan va morir, al cap de poch temps de gosar de tan espiritual ventura, se vejé de una manera clara en son testament quíns havían sigut els móvils que l' induhiren á contraure un matrimoni, que per molts sigué calificat de una solemne calaverada.

Lo difunt disposava que se li construhís un suntuós sepulcre digne de la majestat de la iglesia, ahont per ser tan rich devían enterrarlo. De tots los seus bens nombrava hereva universal á la seva viu-da; pero ab una condició: que al morir ella, devía ser embalsamat lo seu cadáver pel sistema del Doc-

tor Variot de París, vestida ab una túnica llarga, la cabellera extesa sobre l' espatlla, ajonollada, plegada las mans y ab alas.

«Y en aquesta disposició—afegia—procurant que tinga tot l' aspecte de un ángel pregant—lo cadáver de la meva estimada muller, degudament galvanisat á plata Ruolz, vull y mano que siga colcat á la testera del meu sepulcre, en una forma ben distingida y com un etern testimoni del meu amor al art.»

P. DEL O.

L' ANY NOU

Avuy m' ha despertat
un gall del vehinat
á punt de sortir 'l día.

Y aixís que l' hi sentit
—Aném Magí, m' he dit;
ja hi ha un altr' any al cove.

Los anys se van juntant,
lo cove va pesant...
ja casi suho alsantlo...

Y aixó que, á ran de pell,
lo gebre del cabell
me dona esgarrifansas.

¡Qué hi fá! La llum del cel
blanqueja Sant Manel...
¡Ja vé l' anyada nova!

¡Miréusell!... es l' any nou...
¡miréusell!... sembla un ou,
que no se sab qué porta.

Si porta 'l que 'l passat,
¡aixís l' hagués xafat
l' any vell quan se moria!

M. MORERA Y GALICIA.

LOS QUE COBRAN

Quan en Peret torná de Cuba, després de dos anys de lluitar mes ab las febras que ab els mambissos, portava una fulla d' *alcances* que demostrava en blanch y en negre que 'l govern li devia cinquanta quatre *pesos*.

—Els cobraré— pensava 'l xicot tirant candorosament los seus càlculs;—els cobraré, 'ls posaré á recó, buscaré feyna de qualsevol cosa, y molt será que ab aquest *pico* y 'l treball no pugui anar campátmela.

Per primera providencia va encaminarse á una oficina militar.

—¿Es aquí que pagan?

L' empleat, que s' estava darrera una taula llimpiantse cuydadosament las unglas, va aixecar el cap y se 'l mirá ab no poca sorpresa.

—Que pagan qué?

—Els *alcances* de Cuba. Haig de cobrar cinquanta quatre *pesos* y 'm convidria tocar quartos desseguida.

Ab molta cortesia, l' empleat va desenganyarlo, participantli que la cosa anava llarga y que lo millor que podria fer era guardar el document en lloch segur esperant que 'ls temps cambiessin, porque si 's refiava dels diners que se li devían, perdria 'ls

Los uns la passan jugant,
las otras fent la... brometa,

y 'ls altres aprofitant
las bacaynas de la gueta.

passos y la paciència y s' aniria fent vell sense adonarsen ... y sense cobrar.

—Endavant—va dirse en Peret:—¿de qué faré mànegas ara? Perque jo bé haig de viure, mentres guardo aixó y espero que 'ls temps cambiïn.—

Per fortuna, al revés d' altres que havian tornat ab ell, el xicot conservava la forsa y 'l vigor de la joventut y podia buscarse feyna.

Va trobarne. Lo títol honorós de repatriat va servirli de mérit pera entrar á las brigadas municipals, ahont fou admés com á peó, ab l' assignació de vuyt rals diaris.

—No es gran cosa—murmurá en Peret acceptant resignadament la modesta colocació:—pero entre aixó ó las llunyanas esperansas que aquell me va donar de cobrar los cinquanta quatre pesos, prefereixo mil vegadas mes aquests vuyt rals.—

La feyna era pesada. Cava aquí ab el picot, ompla aquests cabassos de terra, porta aquella grava, carrega aquesta sorra ... Pero en Peret treballava, sino ab entusiasme, ab la consoladora expectativa dels vuyt ralets diaris que li havian promés.

Arribá 'l dissapte, y 'l pobre peó, á la cayguda de la tarde, no feya mes que mirar per tots cantons esperant veure venir algun home carregat de quartos.

—¿Qui 'ns deurá pagar?—s' anava dihent, omplint casi d' esma els cabassos que un altre treballador li allargava.

No 'ls pagá ningú. A l' hora de plegar li digueren que un altre día ja ho trobarían, y sense mes explicacions van deixar-lo anar á retiro.

Vingué l' altra senmana y en Peret continuá treballant.

—¿Qué dimontri!—pensava 'l bon minyó:—en lloch de cobrar sis días ne cobraré dotze. Aixís me n' haurán de dar mes.—

Pero al segon dissapte 's repetí l' escena del primer. Quartos, ni un.

—Y donchs ¿quán pagau aquí?—va preguntar al company que tenia mes á prop.

Las explicacions que va sentir no podían ser mes desconsoladoras. Devegadas estavan tres y quatre senmanas sense cobrar. En certas ocasions, al déurels un mes els pagavan quinze días... Una verdadera trageria, un calvari: pena per trobar feyna, pena per treballar, pena per cobrar, pena per tot.

—¿Si?—va dir l' ex-soldat decidintse de prompte:—donchs plego. No hi trabajo jo en unas condiciones tan poch seguras.

Rumiant, rumiant, en Peret que no era cap tonto, y havia rebut certa instrucció, considerá que en un poblet de poca importancia ahont no fossin massa escrupulosos podria molt bé desempenyar la plassa de mestre.

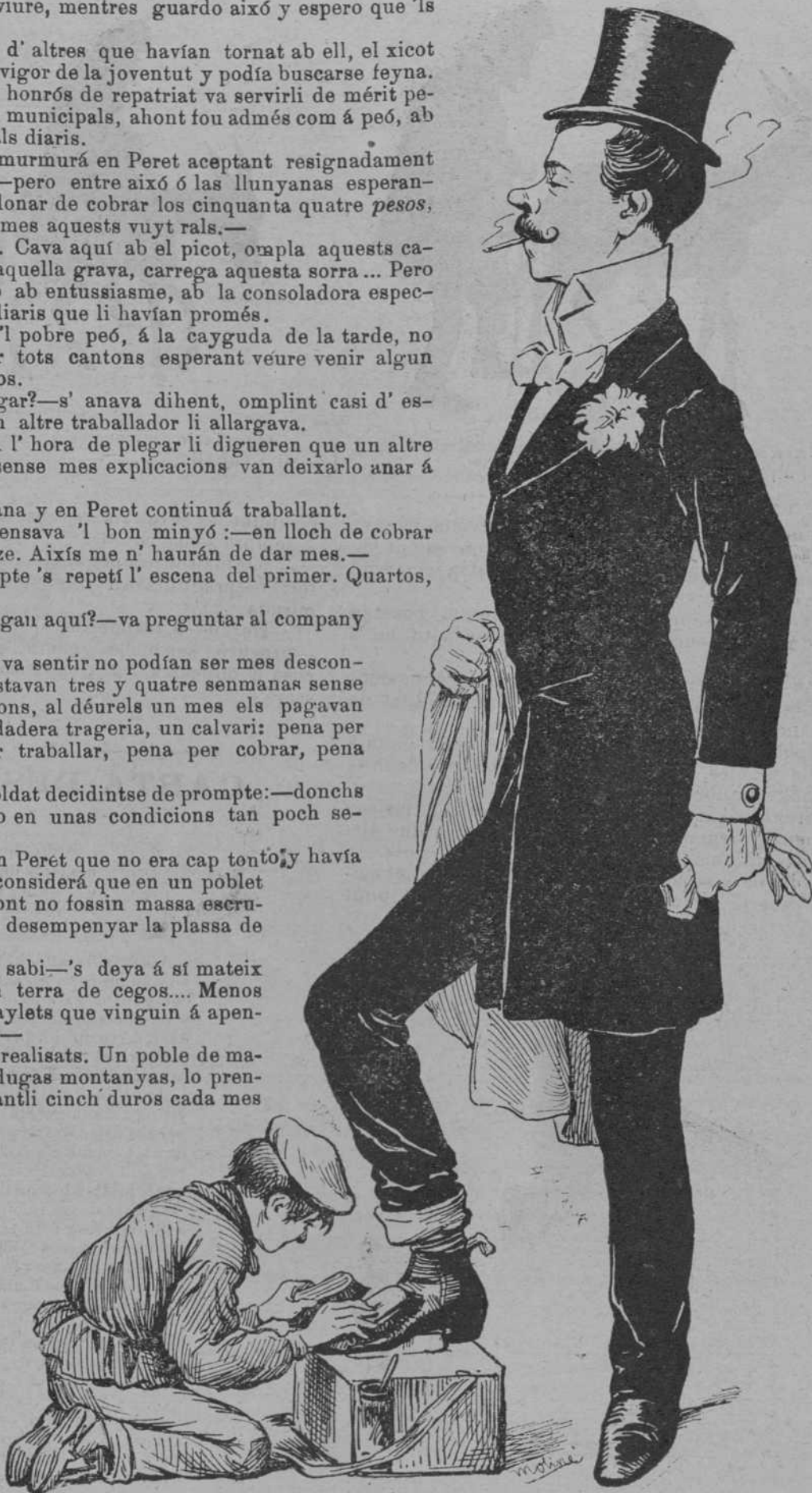
—No soch un gran sabi—s' deya á sí mateix per animarse:—pero en terra de cegos... Menos sabis deurán ser els baylets que vinguin á apendre las primeras lletras.—

Sos ideals se veieren realitats. Un poble de mala mort, amagat entre dugas montanyas, lo prengué per mestre, senyalantli cinch duros cada mes y la verdura que 'ls deixebles tinguessin per convenient regalarli.

Passaren días, passaren senmanas y en Peret s' adoná de que 'ls comptes no li sortían.

Com que lo de la verdura era condició purament voluntaria, ja fos perque 'ls deixebles no tinguessin verdura ó perque 'ls faltés voluntat, lo mestre no lograva veure ni la mes miserable col.

UN MATINER

—Que brillin, noy, que brillin, que aixó de las máscaras es cosa que vol molt llustre

—¡Vaya un xicot més barrut!... Ell á caball y 'l pobre avi á peu....

—¡Quin fetje aquest avil!... La pobre criatura á peu y ell á caball....

En quant á lo de la paga, el poble volia pagar, pero 's tropessava ab el gravíssim inconvenient de que pel ram d' ensenyansa, en la caixa comunal may hi havia un céntim.

—De manera—preguntá en Peret un día, posat ja al fi de la paciència,—de manera que aquí no 's cobra?

—Lo qu' es per ara....—li respongué ingenuament el batlle, donantli á entendre que la probabilitat de tocar una pesseta era mes que remota.

Lo pobre xicot s' hauria donat de bona gana á tots els diables, pero no ho va fer per por de que 'ls diables també l' estafessin.

Corregué d' aquí per allá, contá á tothom las sevas penas, demaná consell.... Ningú sabia qué dirli. Cosas del temps, la mala situació, la miseria....

Un día en una posada trobá un caminant que semblava saberla molt llarga. En Peret li referí punt

per punt las sevas amarguras: soldat, peó, mestre.... y sempre sense cobrar.

—¿Quíns son, donchs, els que cobran en aquesta terra?—preguntava l' infelís, devorant al altre ab la mirada.

—Hereu—li respongué ab molta calma 'l viatjer:—procuréu ser bisbe, general, governador ó alguna cosa d' aquestas.... y jo us juro que aixó no us passarà.

A. MARCH.

GARTA DESCLOSA

A un novell aficionat als Arts de Apolo y Talia, que ab un programa-poesia son benefici ha anunciat.

Apreciable amich Ximplici:
Ni que 'm costi un sacrifici,
cumplint d' amiatat debers
y no queixantme per vici,
dech dirte qu' un perjudici
pòt ser pel teu benefici
lo anunciarlo ab aquell vers.

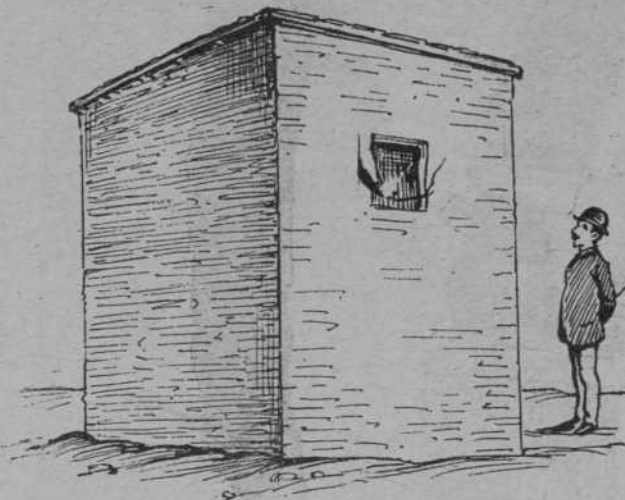
Ja sé que tú aixís no ho creus,
y preparas la safata
perque al contrari, preveus
un éxit y molta plata;
pro no t' enteras, sabata,
que á molts ab aquella lata
las ganas d' anarhi 'ns treus?....

Si la mussa á tú no 't pica,
qui en fer versos t' embolica?....
La prosa que no 't fa goig?....
Que tots tinguém una mica
de poeta y de boig, s' explica,
pro no comprench, y 'm cap-fica,
qu' alguns tinguin tant de boig.

Disculpo, en part, ta imprudencia
perque no sabs una cosa
que, puig saber may fa nosa,
t' ho diré á tall d' advertencia:
Un que ho sab per experiència
va dir, que 'l que té decencia
avuy no escriu mes qu' en prosa.

Sentat aquest precedent,
ja que de rimar tens ganas
calcula: si no es decent

LA BARBACA DERRIBADA

—¡Llástima... Ara que comensavan á urbanisar la la plassa de Catalunya ¡fer tirar aquest monument á terra!

QUENTO VELL

—¡Ja's necessita tenir malas entranyas, per pujar tots dos á caball del pobre burro!

—¡Qué tontos aquests dos!... Tenint un burro tan maco, consolar-se d'anar á peu!

lo escriure en rimas galanas...
¿No será tocar campanas
l'omplir planas y més planas
de vers mal fet y dolent?...

Creume, amich, el que ja sab
lo inútil de sa fatlera,
y, ni que s'hi trenqui 'l cap,
dels versos cap ral n'espera....
será, tant com tú, pastera;
pro 'l ferros de la manera
que tú 'ls fas es molt més nyap.

Perque tú esperas, amich,
que aquell vers te dongui fama
y ralets; y jo 'l que 't dich,
que 'l públich dirá: Si 'l drama
tracta com al vers-programa,
será un actor de camama
y de véurel me n'estich.

Per xó 't deya, amich Ximplici,
que alló del teu benefici
no es programa, ni es vers.... es:
per tú un inmens perjudici;
p'l que ho llegeixi, un suplici;
un bunyol pels del ofici....
¡per la Poética, un revés!

PEP LLAUNÉ.

¿HIVERN Ó QUÉ?

Que las cosas d'aquest mon son capgiradas, ja ho sabíam; que no hi ha res en la terra que ocupi 'l lloch que li correspon, no ho ignoravam: lo que no 'ns podíam imaginar may es que l'hermós desgavell reynant arribés á ficarse hasta en las estaciones.

¿En quin temps som, ara com ara?

Lo calendari prou s'escarrassa declarant que desde 'l 21 del mes passat som al hivern, pero 'ls fets «ab sa poderosa eloqüencia» s'encarregan de desmentir-lo.

No fa fret, no plou casi may, no 's veu un borrallo de neu.... Es cert que 'ls diaris parlan de que en tal ó qual poble hi ha caygut una nevada bastant regular; pero ¡vagin á ferne cas de lo que diuen els diaris, no haventho vist vostés! També llavoras de la guerra deyan que á Cuba hi estavam fent tantas y quantas heroycitats, y al cap de vall, ja han tingut l'honor de saberho lo que realment hi feyam.

Jo no sé si, com diuen els retórichs, la forma poética está cridada á desapareixer; lo que sé, y ningú m'ho negará, es que l'hivern, cridat ó no, está desapareixent á marxas forsadas.

A primers de Novembre ja vaig maliciar alguna cosa.

«En las costas del Nort—deyan els periódichs que s'ocupan d'aquestas materias—han aparegut numerosas bandadas de cisnes, síntoma infalible de que 'l próxim hivern ha de ser extremadament crú.»

—¿Sí?—vaig pensar jo:—Ja veurém com será extremadament benigne.

Es una observació que l'he repetida mil cops: pronosticar els sabis una cosa y succehir completament al revés, es lo mes corrent.

LAS HASSANYAS DEL INGLÉS

¿Que un arbre 'l molesta? Pues... cop de serra, y ja no hi es.

¿Asseguran que l'istiu serà calorós? Ja poden vostés confiar en que passarán l'istiu sense adonarsen.

¿Profetisan ayguats?... No cau ni una gota d'aygua.

¿Anuncian bonas cullitas? El pa s'apuja y 'l blat de moro 's paga á pes d'or.

Pero equivocació tan garrafal y complerta com la que han tingut aquest any ab aixó del fret, no s'havia vist may en la vida.

¿Prométrems un hivern extremadament crú, y resultar que no 'l tenim ni crú ni cuyt ni de cap manera!

¿Magnífich argument pera reforsar la séva teoria de que la terra está refredantse!

La planxa ha sigut tan grossa y formidable que 'l món sabi s'ha quedat com qui veu visións.

—¿A qué 's pot deure aquest galimatías termométrich?—s'han dit els que 's dedican á investigar aquest género de ninyerías.

Cada un, com era d'esperar, hi dóna la séva explicació, diametralment oposada á la del altre.

¿Será qué 'l nostre planeta en lloch de refredarse s'escalfa?

¿Será que l'ardor bélich ó salvatge de que avuy están possehits els homes s'ha comunicat á l'atmosfera y á la crosta de la terra?

¿Será, com diu un mosso de café, que l'enorme consúm de gelats que 's fa al istiu produheix al hivern aquesta escassés de neu?

Será aixó, ó será alló, ó será lo altre, que en materia de teorías totas son bonas mentres no fassin mal á ningú; pero lo cert y positiu es que som á mitjos de Janer, que 'l día creix y 'l fret no neix, y que si aixó va seguint d'aquesta manera s'haurá de procedir á rebaixar lo preu dels calendaris per que may pot valguer lo mateix un any de tres estimacions que un de quatre.

MATIAS BONAFÉ.

EL PRIMER AMOR

I

Se van estimar molt, segons s'explican: ella á n'els brassos d'ell, abandonantse, —Fes de mi lo que vulguis; soch ben teva— li deya ab tota l'ánima.

Y ell, tendrament, per única resposta, li feya un petó als ulls y suspirava.

II

Al recort d'aquell home, avuy, á n'ella se li escapa un badall y una rialla; y ell, pensant en l'amor d'aquella dona,

—Tan fácil qu'era!—exclama—

Tant mateix, tan mateix, vaig ser ben tonto de no haver sapigut aprofitarme!—

ALTER EGO.

LLIBRES

DEL CUARTEL Y LA MANIGUA (Impressions de un soldat) per J. CARBONELL ALSINA.—Imprés á Reus, ciutat natal del autor, hem rebut aquest llibre, y hem de confessar que l'hem llegit ab moltíssim gust no sols per estar escrit ab notable facilitat, al vol de la ploma, sense rebuscements empalagosos, sino també per ser de actualitat viva l'assumpto que l'inspira.

Lo Sr. Carbonell, cridat al servey de las armas ha sabut estereotipar las sevas impresions personals, de la vida de quartel y de la vida de campanya. Va passar la primera que 's prolongá per espay de alguns mesos á la vila y cort,

y va fer la segona á Cuba, de ahont va tornar per malalt al ser reemplaçat en Weyler per en Blanco.

Páginas molt atractivas de la monótona vida del soldat y de sas hassanyas amorosas ab cambreras y criadas, aixis com impresions molt justas de l'anyoransa de la terra nadiuha y de las impresions que li produheixen las poblacions y 'ls terrenos que atravessa al anarse á incorporar al cos á qu'estava destinat, forman ia part primera del llibre.

En la segona, pinta admirablement l'entusiasme patriótic del embarch, las esperansas de la travessia y las tristas realitats de una campanya cruel, sols rica en sufriments y desastres. Lo Sr. Carbonell fa veure lo que ha sigut pels pobres soldats la guerra de Cuba, tenint sas descripcions l'encís de una realitat palpable. Son retorn es trist: sobre tot l'episodi de aquell company y paisá que li anuncia ab alguns dias d'antelació que no entraria en lo Mediterrani, y en efecte, sucumbeix poch moments ans d'entrar lo vapor al port de Cádiz.

Si cada soldat dels que han anat á la guerra tingués la cultura intelectual y la ploma fácil y garbosa de que fa gala l'autor de aquest llibre, possehiriam avuy un conjunt de impresions de un gran valor de actualitat y de una poderosa ensenyansa. ¡Afortunat qui com lo Sr. Carbonell y Alsina logra desfogarlas en lo calor de la llar y al amor de la familia!

IDEAL per S. Albert.—Noveleta impresa á Sant Feliu de Guixols; narració instructiva, plena de color local y de un carácter idiliach molt gustós. En ella 'l Sr. Albert posa de relleu las admirables condicions que l'adornan pera 'l cultiu de aquest género literari.

Anuari catalá—1898—per Joan Umbert.—Se passa revista en aquesta obra á algunas de las publicaciones literarias catalanas que han vist la llum durant l'any que acaba de transcorre. Las impresions del Sr. Umbert son molt personals; pero l'estil literari qu'emplea adoleix de confós y de certa falta de precisió.

RATA SABIA.

PRINCIPAL

«El maestro de esgrima» es un melodrama escrit pels señors Millá y Sunyer á lo que sembla ab lo propósito de liberat enter la pols á «El maestro de armas» e-trenat fá poch temps á Novedats per la companyia del Sr. Cepillo.

Adoleix l'obra d'excés de materia, pero de materia gastada, vista y revista mil cops dintre del género melodramático, y presentada de més á més ab certa confusió y ab no poca incoherencia. Lo propósito d'enganxar al públich ab truchs ja coneguts, no sempre rehx. Per conseguirho precisa una bona dossis de habilitat escénica y unas quantas gotas d'emoció y de sinceritat que may hi están de sobra.

Lo públich vá rebre fredament el nou melodrama, en lo qual treballaren ab amore 'ls Srs. Salvat y Rojas aixis com també 'l mestre d'armas Sr. Bea, y 'ls demás esgrimistas que 'l secundaren en los asalts á floret y á sable.

ROMEA

Lo titul de Aritmética donat pel Sr. Fola al seu últim drama 'm feya entreveure un'obra que s'havía de distingir per la precisió matemática dels seus elements... Confesso que m'equivocava de mitj á mitj. Res mes lluny de la exactitut que aquell conjunt de convencionalismes que constitueixen l'acció y de maniquis humans, que maniquis son millor que personatjes, totas las figuras que hi intervenen.

Posat á pintar, no segons lo que apareix en la vida, ni segons lo que 'ns presenta la societat, podía el Sr. Fola prescindir en sas capritxosas fantasias, de portar á la escena tipos que repugnarian per la cruessa dels seus fets y de algunas de sas paraulas, si aqueixa cruessa, després de tot,

TIPOS DE PARÍS (per S. AZPIAZU.)

Dos estudiants de la Sorbona.

no resultés tan pueril. Aquells *queridos* y *queridas* per partida doble; aquella misteriosa artista, que viu enamorant als homes, arruinantlos, batentse á floret ab ells per divertir-se, y que tot de un plegat se torna bona xicota, y acaba, quan al autor aixís li plau, declarantse filla de un home vell que volia ser el seu amant, y fent-lo reconciliar ab l' esposa abandonada, á qui ella tenia á casa seva com á criada, y qu' en lo moment de la reconciliació li presenta vestida de monja constituheix una serie de insanitats que ni comprenem com poden haver passat per l' imaginació de cap autor.

L' obra está escrita en vers, y encare qua 'ls ripis alundan en las redondillas, es de doldre 'l treball que s' ha donat lo Sr. Fola en vestir ab las galas de las ratllas curtas y de la rima una concepció tan desatinada.

Cridat á la escena al final de tots els actes, quedá confirmat una vegada més que á *Romea* tot passa y s' aplaudeix sobre tot en las nits d' estreno.

NOVEDATS

En Pau Parellada, autor enginyós y xistós com ell sol, ha obtingut un nou triunfo ab la séva producció *El filósofo de Cuenca*.

Obra caricaturesca, del género que 'ls francesos ne diuhen *vaudeville* y nosaltres ne diriam *gatada*, está impregnada de bon humor y de *sprit* y compleix plenament el seu objecte de fer passar un rato deliciós.

La séva nota culminant es l' expontaneitat y 'l color genuinament castellá que tenen tant l' acció com els personatjes. Res mes forsat regularment que las traduccions y 'ls arreglos de obras francesas de un género análech al de *El filósofo de Cuenca*, que tot sovint se posan en escena pera fracassar desde 'l primer instant.

—¿A que 's deu—se pregunta tothom—que obras qu' en los teatros de París alcansan gran éxit de riallas y centenars de representacions, aquí apareguin tan dissipadas, tan sense solta, que no fan riure á ningú y acaban morint á penas estrenadas.

La resposta es fácil. Cada poble té la séva manera de divertir-se; y si es fácil traduhir las paraulas, no ho es tant conservar l' efecte que produheixen entre 'l públich pel qual han sigut escrites en l' obra original.

El Filósofo de Cuenca es una producció de primera má, escrita per un espanyol de bon humor y dedicada als espanyols amichs del ingeni, de la travessura y dels xistes naturals y castissos. Y en aixó estriba 'l secret del seu éxit que li augura, á lo menos á Barcelona un bon número de representacions.

L' execució molt regular, distingintse de una manera especial el Sr. Muñoz, en lo paper de protagonista.

GRAN-VIA

Dimars s' estrená la sarsueleta *Maniobras militares*, lletra de Urrecha y música dels mestres Rubio y Estellés.

L' obra té condicions molt apreciabls que va reconeix el públich ab els seus aplausos.

EN LOS DEMES TEATROS

Segueixen al *Liceo*, ab activitat els ensaigs de *La Valkyria* un dels dramas lírics més hermosos de la última época de 'n Wagner.

** Al *Teatro de Catalunya* han anunciat l' estreno de una nova producció titulada: *La fiesta de San Antón*.

** A la *Sala Estela* se doná dimars un hermós concert per la *Societat filarmónica*.

Lo *Trio en re menor* Schumann, pera piano, violi y violoncello; la admirable *Sonata* de Beethoven pera violoncello y piano, y 'l *Quinteto* de Mozart pera dos violins, dos violas y violoncello son las pessas que constituhan el programa. Totas ellas sigueren interpretadas ab una precisió, una riquesa de matissos y una compenetració tan fonda ab lo sentiment y l' idea de sos respectius autors que no s' pot demanar més. Afegim, donchs, els nostres aplausos, als molt merescuts que tingueren els Srs. Crickboom, Casals, Granados, Rocabrúna, Ainaud y Forn. Son tots ells concertistas de punta que honran realment á Barcelona.

** Al *Líric* l' incansable Adriá Gual prepara una serie de tres funcions de son *Teatre Intim*, haventse obert al efecte 'l corresponent abono. La primera tindrà efecte 'l dia 16 posantse en escena 'l drama en dos actes *Silenci*, y estrenantse 'l drama líric de 'n Russinyol y en Morera; *L' alegría que passa*.—La segona, 'l dia 23 representantse la tragedia de Goethe *Ifigenia á Taurida*.—La tercera y última, 'l dia 30 estrenantse un acte de Maeterlinck titulat

Interior y la cansó popular catalana, en un acte *Blancaflor*, armonisada pera l' escena y deguda la lletra al Sr. Gual y la música á Isaach Albéniz.

N. N. N.

LO NOY DE TONA

De Girona á Vilaseca, desde la montanya al mar, no hi ha en tota la comarca un bobo més popular per tot porta ab sa palica lo xibarrí y bon humor y es la nota més alegre de tota Festa Major.

No hi ha hostal, lloch ni marxa ahont no sia conegut; no hi ha aplech, fira ni festa, ahont no sia ben rebut; enrotllat de la maynada que ja 'l reb picant de mans.... será sempre 'l Noy de Tona distracció de xichs y grans

En lo teatro 'hont ell treballa tothom té 'l mateix dret, no hi ha palcos ni butacas, ni senyoras ab barret.... te lo Cel per bambolinas, per llum, la lluna ó bé 'l sol, y per bastidors y taulas una plassa ... qualsevol.

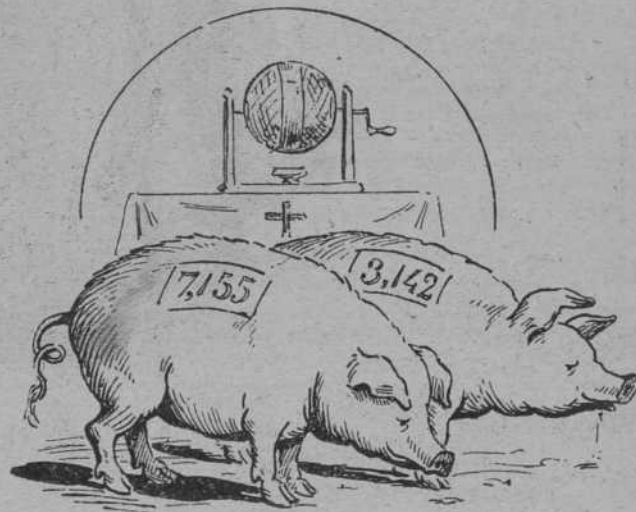
Ell ho es tot, empresari, director y partiquin y lo mateix fa 'l Tenorio que fa.... La de San Quintin; aixís dramas com sainetes representa *comme il faut* sense trages ni tramoyas, ni damas ni apuntadó.

L' Otelo y la Vida es sueño, Lo Nuvi y la Passió, La dida y 'l Gran Galeoto coneix á la perfecció.

Original com cap altre te un modo de declamar que ab lo trágich sab fe riure y ab lo cómich fa plorar.

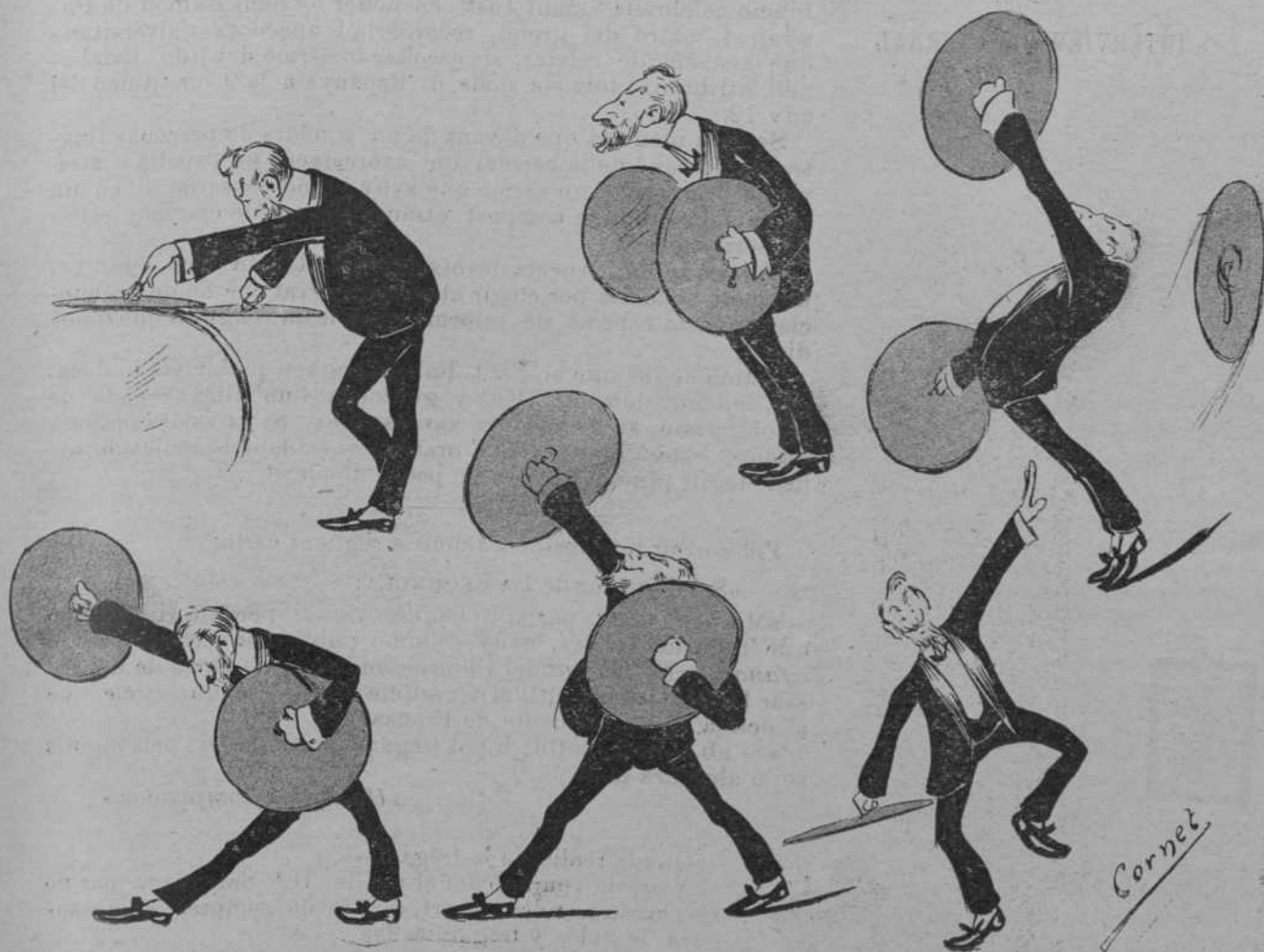
Al pla de la Boqueria l' altre vespre á quarts de deu

CATOLICISME ALIMENTICI

Ja no rifan indulgencias las societats religiosas: ara rifan bons tocinos y altras cosas sustanciosas.

LO BOMBO DEL LICEO

Es el que fa més soroll.

representava 'l Tenorio
y deya estafent la veu:
Dn. Cuan, Dn. Cuan.... mi ventura
mi esperansa m' ailusión....
¡jarránqueme 'l curison....
ó....—¡fora, que veig un gura!

Los Xanxes del municipi
lo tenen acobardit
y per bago 'l persegueixen
empaitantlo día y nit.
Mal si jeu, mal si traballa;
á dentista 's va posar
y 'ls que abans lo perseguian
are 'l volen agafar.

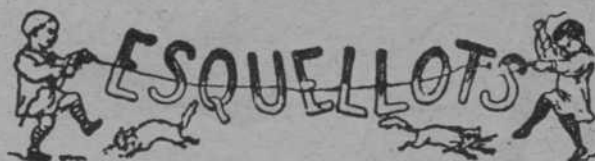
Y tot perque diu que un día
va operar á un concejal
y li va deixar la boca
sense cap dent ni caixal.
—Noy.... ¿qué has fet?—van preguntarli
y ell contestá ab sencillés:
—Aixó faig ab els que 's menjan
lo qu' es d' ells y 'l que no ho es.

D' acort ab en Polavieja
(un altre bobo il·lustrat)
ell, l' Iera bó y en Girona,
un nou partit han format.
Després de un madur exámen
s' ha dirigit al país,
y ha promés que en cas de triunfo
tot lo mon será felis....

Mes re hi fá que no triunfi,
que segueixi com abans,
que vaji de poble en poble,
á distreure á xichs y grans,

qu' en tant que á mes no 's propassi
y 's dediqui á gatejar
será sempre á Catalunya
lo bobo més popular.

JOSEPH ROSELLÓ.

Lo Doctor Mendoza, antich catedràtic de Medicina de la Facultat de Barcelona, solfa amenisar la monótona serietat dels exámens de fi de curs ab estirabots que feyan partir de riure, sobre tot quan se las havia ab algún alumno aixerit que li sapigués seguir la veta.

Un estudiant que portava una barba roja y molt poblada s' assentá davant del tribunal d' exámens, y la primera pregunta que li dirigi 'l Doctor Mendoza, sigué la següent:

—Poniendo en maceración la barba de Vd. por espacio de 24 horas ¿qué producto se obtendría?

Y l' estudiant, sense desconcertarse lo mes mínim, molt amatent, li va respondre:

—La Constitución del año 12.

Va fer tanta gracia aquesta sortida al Doctor Mendoza, que per damunt de la taula va donar una abressada al tranquil estudiant.

«INTERVIEW» MATERNAL

No se si algú dels advocats que assistiren l'altre dia a la funció celebrada a Sant Just, en honor de Sant Ramón de Penyafort, patró del gremi, recordaria l'anecdota universitària que acabem de relatar, al escoltar lo sermó del Rdo. Estebanell, atribuint tots els mals d'Espanya a la Constitució del any 12.

Sembla mentida que davant de un concurs de personas ilustradas en rahó de la carrera qu'exerceixen, un capellá s'atreveix a pronunciar un sermó que avuy ja no passaria ni en un poblet de montanya compost exclussivament de crachs y estripa-terrossos.

Vaja, que 'ls advocats devots de Sant Ramón demostren tenir molt mala má per elegir al orador sagrat que ha de pronunciar aquesta especie de informe en la festa religiosa que li dedican.

Estich segur que si Sant Ramón pogués parlar els hi diria: —Aneu en nom de Déu, y gardeuvos un'altra vegada de amohinar-me ab semblants xavacanadas. Si la vostra oratoria forense está a l'altura de l'oratoria sagrada del predicador qu'heu elegit, ¡qué 'n guanyaréu poch de plets!...

Pel correu interior hem rebut la següent carta:

«Sr. Director de LA ESQUELLA:

»Molt Sr. meu: per si li hagués passat per alt li participo que 'l purità *Diluvi*, avuy dilluns, publica un article prés ó afanat de *El Liberal* del 13 de desembre, ab la barra de disfressar l'afano, cambiantli al tal article 'l títul. Es un article que s'ocupa dels armaments de Fransa.

»Si ab aquest motiu, li pot fregar la present carta pels bigotis se 'n alegrará molt

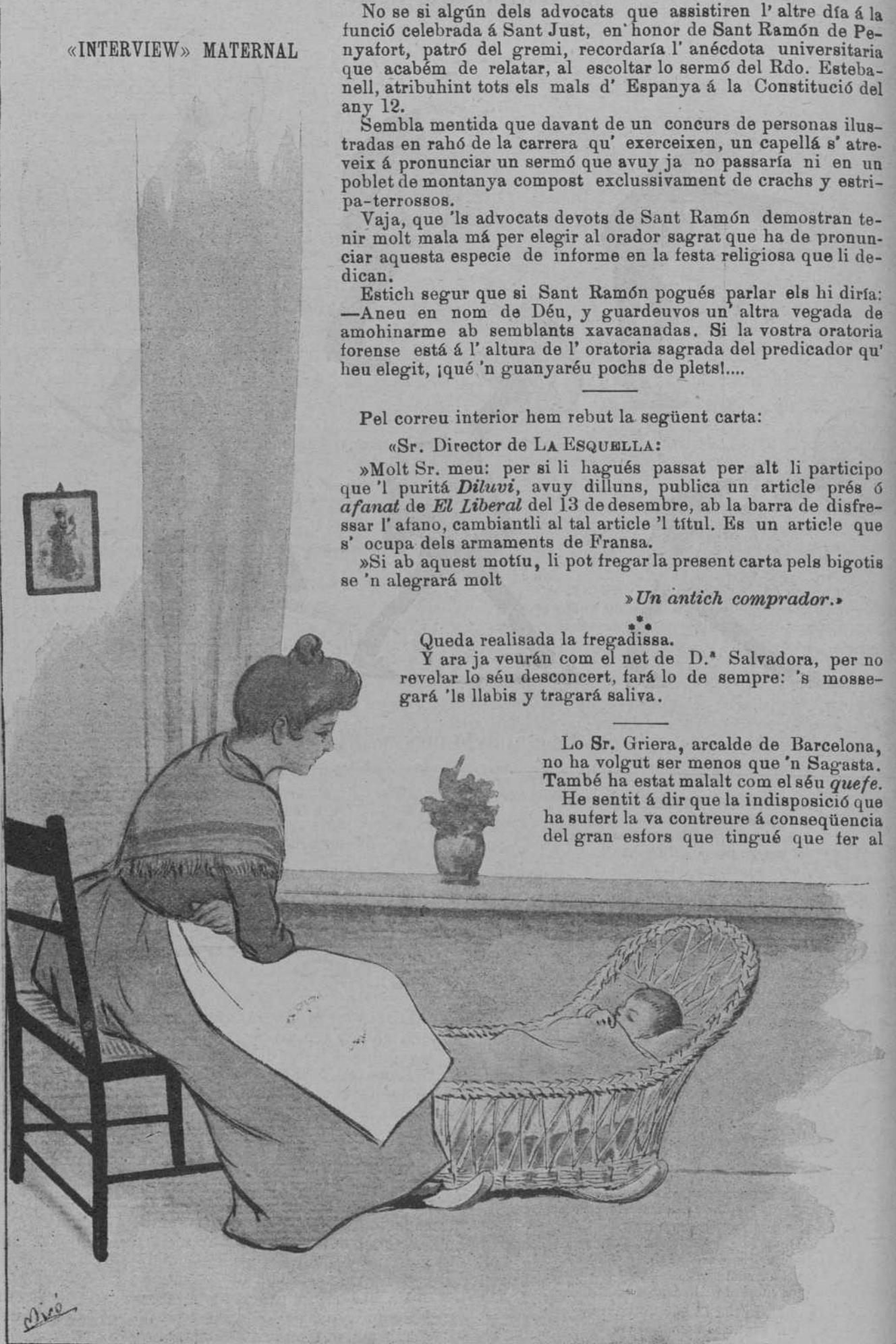
»Un antich comprador.»

Queda realisada la fregadissa.

Y ara ja veurán com el net de D.ª Salvadora, per no revelar lo séu desconcert, farà lo de sempre: 's mossegará 'ls llabis y tragará saliva.

Lo Sr. Griera, arcalde de Barcelona, no ha volgut ser menos que 'n Sagasta. També ha estat malalt com el séu *quefe*.

He sentit a dir que la indisposició que ha suferit la va contreure a conseqüencia del gran esforç que tingué que fer al

—Bé ¿qué hi dius tú ab aixó de la regeneració?

PASSEJANT PER ESPANYA (per O. JUNYENT.)

Una plassa de Salamanca.

disposar l'arrancament dels pals de la Gran-via. Algú, no obstant, suposa que 'l mal li vingué de un enfit ocasionat per la gran munió de galls-d' indi que li regalaren pels encontorns de Nadal.

De totes maneres la marfuga, al cap-de-vall, no ha sigut res, de lo qual consti que 'ns n' alegrém moltíssim.

Supósinse que L' ESQUELLA publicqués un article titulat: LOS OSSOS DE COLOM ¿qué pensarian?

¿No es veritat que imaginarian veure 'ls ossos que quedan á n' el plat, després de menjarse algú un colom fet ab arrós?

Donchs, consti que s' equivocarian de mitj á mitj.

Aquest Colom dels ossos no fora cap colom dels que pican bessas, sino l' immortal descobridor d' América... Ey, aixís á lo menos ho ha establert la revista vigatana *La Veu del Montserrat*, qu' en un de sos últims números publica un article ab lo títol de LOS OSSOS DE COLOM.

•••

Cert que D. Cristofol, en italiá s' anomenava *Colombo*. Pero cert també que aquí á Espanya s' ha castellanisat el seu apellido, nomenantlo *Colón*, en lloch de traduirlo directament, en qual cas se diria *Cristóbal Palomo*.

Els apellidos regularment no 's traduixen. D' altra manera, 'l Canonge Collell, en castellá s' ano-

menaria *Cuello-el*, y en Verdaguer (parlo de 'n Verdaguer y Callís) s' hauria de firmar: *Verdadero-cuchillero*. ¿Perqué, donchs, de un Colombo n' han de fer un Colóm?

•••

¡Oh, y 'ls Ossos de Colom!....

Si coneguessin una mica 'l geni de la llengua catalana—cosa que cada día va sent mes rara entre 'ls que més blasonan de catalanistas—haurian escrit: «LOS OSSOS DE 'N COLOM» Aixís á lo menos s' hauria vist que 's tractava de una persona y no de un animalet, y la cosa no resultaria tan estrafalaria.

Ara LOS OSSOS DE COLOM ¿qué volen que 'ls digui! no me 'ls puch empassar.

A Madrit s' ha celebrat una reunió de perruquers.

En ella un barber sentintse enardit pel foch de la eloqüencia, va etjegar un discurs dihent que 'l malestar de la nació s' deu sencillament á que las tres quartas parts dels espanyols se deixan la barba.

¡Y no va recordar l' infelís de qu' en lloch dels barbers es el govern qui 'ns afayta sense ensabonarnos y á pel y repel.

Ha mort el Sr. Ros, viudo de la primera dama del Teatro Catalá, Paca Soler, que á tantas produccions havia donat vida en los primers temps de la nostra escena.

FENT TRACTES

—Surto, y si sou bonas nenas,
us ho pagaré en tornant.
—Escolta ¿que no podrías
pagarnos per endevant?

El Sr. Ros era un dels mes constants admiradors de la séva esposa com á artista, de tal manera que no crech que perdés may ni una sola de las funcions en que ella hi prengué part.

Y l'afició al teatro arrelá tant en ell, que fins després de quedar viudo, assistia cada nit á *Romea* com si complís una missió sagrada. Silenciós, trist, pobre y valetudinari, se pot dir qu' en lo teatro que presenciá 'ls grans triunfos de la séva Paca, s' aná extingint la séva existencia, remugant lo recort llunyá de altres días mes felissos.

Un eco de un periódich de París.
Bufa una gran ventada.

Marit y molla, de brasset, passen pel carrer, y un tros de xamaneya cau sobre 'l cap de la senyora.

—¡Nom de Déu!...—brama 'l marit fet una furia.
—Ab una mica mes s' estrella sobre 'l méu cap y m' aixafa 'l barret de copa, tot justament avuy que l' estrenol!

Ara veurá 'l Sr. Baró lo que té ficarse ab catalanistas. No 'l matarán ab una mirada, porque 'ls disparos de las miradas de aquests noys no arriban mes enllá del séu propi nas; pero la intenció no 's pot negar que hi es, y l' intenció basta.

Sense que jo vulga abonar l' article que 'l día de Reys va depositar en las sabatas de simolsa del Avi Brusi, ab el qual som ab casi tot lo qu' escriu don Teodoro desde que s' ha fet neo no hi puch estar conforme, confesso llealment que no n' hi havia porque 'ls catalanistas se revanxinessin de la manera que ho han fet sortintse de quici, com si haguessen vist apareixer repentinament la sombra odiada de Felip V.

Si cada vegada que algú fassa foch, els ha de sobreixir l' olla que tenen penjada dels calamástechs; prompte, molt prompte van á quedarse sense caldo.

Una mica mes de calma no 'ls hi faria cap dany, al contrari: la susceptibilitat exagerada, en moments de lluyta y de combat, pot ser causa de feriduras y altres mals perniciosos.

Y vosté, Sr. Baró, guardis de tornarlos á atacar. Pero, no crech que siga necessari que se 'n guardi, ja que, si es cert lo que se m' ha dit, lo qu' es desde 'l Brusi no 'ls podrá fer enfadar may mes.
¿Qué se m' ha dit?—pregunta.

AROMÁTICA

No son los millors perfums
los de la perfumeria.
¿Ahónt hi ha olors de més preu
que en las flors que 'l jardí cria?

Senzillament, que á conseqüencia de haverse donat de baixa com á suscritors, el *Centre catalá* de Sabadell y 'l Sr. Román y Puigdemolas, el *Diari de Barcelona* ha determinat plegar definitivament. Aquesta pèrdua de sis pessetas mensuals ha sigut el cop de gracia que l' ha tirat per portas.

La *Renaixensa*, cada día publica lo mateix en lletras grosses y en lloch preferent:

«LA RENAIXENSA, DIARI DE CATALUNYA fa á saber que desde 'l primer de Janer costará per suscripció una pesseta al mes á Barcelona.»

¿Costará ó costa? Perque 'l primer de janer ja té alguns días que l' havem passat... ey, á lo menos á mí m' ho sembla.

No crech que *La Renaixensa* vulga fer com certas senyoras que 's treuhen anys, sobre tot si considera que 'ls periódichs y 'l ví, al revés d' ellas, com mes vells son més mérit tenen.

Á LO-INSERTAT EN 'L PENULTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA.—*Ci-ne-ma to-gra-fo.*
- 2.ª Id. —*O-re-lla.*
- 3.ª MUDANSA —*Dit-Dat-Dot.*
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*Suria.*
- 5.ª ROMBO.

P
N A F
B O T A S
N O T A R I S
P A T A G O N I A
F A R O L L A S
S I N A I
S I S
A

- 6.ª CONVERSA.—*Nicanor.*
- 7.ª GEROGLIFICH.—*Per prunas, un pruner.*

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

A. López Robart, impresor. Asalto, 63.—Barcelona.

ANTONI LOPEZ, Editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Aviat veurá la llum pública

LA BOGERÍA

NOVELA DE COSTUMS DEL NOSTRE TEMPS

ORIGINAL DEL NOTABLE ESCRITOR

NARCÍS OLLER**COLECCIÓN DIAMANTE**

(EDICIÓN LÓPEZ)

— Tomo 62 —

BEAUMARCHAIS

Un elegante tomo de unas 200 páginas con cubierta en colores Pt. 0'50.

ACABA DE SORTIR

POESIES

DE N

(FRANCESCH MATHEULO RELIQUIARI—LA MEVA GARBA
TARDANIA

Un elegant tomo en 8.º Ptas. 3.

NOVEDAD**LA EVOLUCIÓN****DE LA CRÍTICA**

POR J. Martínez Ruiz

Un tomo Ptas. 1.

OBRA NUEVA

TRADICIONES Y LEYENDAS ESPAÑOLAS

EL**CABALLO DE ALIATAR**

POR

Luciano García del Real

Un tomo 8.º Ptas. 1.

TAPASab planxas dauradas per
enquadrernar**LA ESQUELLA DE LA TORRATXA**

Tapas solas. Ptas. 1'50

Tapas y encuadrernació. » 2'50

Colecció encuadrernada del any 1898. » 10

LA SENYORA DE TOTHOM

ÚLTIMA OBRA DEL MES POPULAR AUTOR FESTIU

C. GUMÀ

Edició Ilustrada per M. Moliné. Preu 2 rals.

DICCIONARIO ESPAÑOL-FRANCÉS Y FRANCÉS-ESPAÑOL

POR M. Nuñez de Taboada

2 tomos encuadrernados en tela Ftas. 10.

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo, ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d'extravíos, no remetent además 1 ral pel certificat. Als corresponsals de la casa, se 'ls otorgan rebaixas.

Diez